

VICATIS
Îmbunătățirea
serviciilor de
sprijin din
perspectiva
victimelor

Ministerul
Justiției

CENTRUL DE RESURSE
JURIDICE

hpc

REPUBLIC OF CROATIA
Ministry
of Justice

Ministry of Justice
of the Republic of Croatia

PAT
ENT

Miroslav Inđić
Center for Gender Studies in Public Studies
The Peace Institute
Institute for Contemporary Social and Political Studies

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croatia (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Lucrul cu victimele infracțiunilor

Victime vulnerabile
Victimele violenței domestice
Centrul de Resurse Juridice – România

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.

Modulul I

Cadrul normativ european

- ▶ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității – *Directiva Victimelor*,
- ▶ Pune în prim plan tratamentul adecvat al victimelor infracțiunilor.
- ▶ Obiectiv: "să îmbunătățească situația reală, cotidiană a milioane de victime pe teritoriul Europei în cea mai mare măsură posibilă" (DG JUST Guidance Document).

Formatorii trebuie să se familiarizeze cu Directiva dar și cu documentul explicativ al acesteia elaborat de Comisia Europeană (DG Justice Guidance document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA - *Guidance document*, disponibil la: <https://www.legal-tools.org/en/browse/record/daaee5/>).

Prezentarea e introdusă printr-o serie de studii de caz, pe care le vor discuta 15 minute în grupe de câte 4, răspunzând la următoarele întrebări: Care sunt victimele și ce drepturi sunt încălcate? Care sunt nevoile victimei și cum sunt acoperite? Cum trebuie abordată victima de un profesionist care interacționează cu ea (din domeniul justiției/social)? Ce informații trebuie furnizate și cum?

Directiva victimelor

- ▶ Articolul 1
- ▶ (1) Scopul prezentei directive este de a garanta faptul că victimele criminalității beneficiază de informații, de sprijin și protecție adecvate și sunt în măsură să participe în procedurile penale.
- ▶ Statele membre garantează faptul că victimele sunt recunoscute și tratate cu respect, atenție și profesionalism și **de o manieră individualizată și nediscriminatorie**, în toate contactele cu **serviciile de sprijinire a victimelor** sau de justiție reparatorie sau **cu o autoritate competentă**, care intervine în cadrul procedurilor penale. Drepturile prevăzute de prezenta directivă se aplică victimelor de o manieră nediscriminatorie, inclusiv în ceea ce privește statutul acestora din punctul de vedere al reședinței.

Insistați pe faptul că vorbim despre "manieră individualizată", ceea ce presupune o evaluare a nevoilor de servicii a fiecărei victime în parte, nu de acordarea în bloc sau în funcție de ce e disponibil. NB: evaluarea nevoilor de servicii nu scutește de la garantarea tuturor drepturilor prevăzute de Directivă.

Împreună cu participanții, elaborați o listă de nevoi pe care o pot avea victimele și discutați ulterior care nevoi sunt mai degrabă comune și care pot fi mai degrabă individuale. Concluzionați faptul că aceste informații nu se pot afla decât printr-o analiză de nevoi individualizată, discutând cu victima. Exemple de nevoi: protecție imediată, dovezi ale situației de violență, plan de siguranță, emitere de certificat medico-legal, decontarea certificatului dacă e nevoie, nevoi imediate de rechizite/alte necesități pentru copii/victima adultă care să necesite direcționarea spre organizații/servicii care oferă așa ceva, nevoia de a colabora cu familia extinsă, direcționarea către servicii specializate în vederea renunțării la adicții dobândite ca urmare a abuzului, direcționarea victimei către grupuri de suport existente (direcționarea ar fi utilă să se face, cu acordul victimei, în sensul că datele acestea să fie furnizate serviciilor, urmând ca acestea să contacteze victima).

Directiva victimelor – drepturi

- ▶ Dreptul de a înțelege și a se face înțeles (Art. 3)
- ▶ **Dreptul de a primi informații încă de la primul contact cu o autoritate competentă** (Art. 4)
- ▶ Drepturile victimelor în momentul formulării unei plângeri (Art. 5)
- ▶ Dreptul de a primi informații cu privire la propria cauză (Art. 6)
- ▶ Dreptul la servicii de interpretariat și traducere (Art. 7)
- ▶ **Dreptul de acces la serviciile de sprijinire a victimelor și standarde pentru acestea** (Art. 8, 9)
- ▶ Dreptul de a fi audiat (Art. 10)
- ▶ Drepturi în cazul unei hotărâri de neînțepere a urmării penale (Art. 11)
- ▶ Dreptul la garanții în contextul serviciilor de justiție reparatorie (Art. 12)
- ▶ Dreptul la asistență juridică (Art. 13)
- ▶ Dreptul la rambursarea cheltuielilor (Art. 14)

Începeți cu o discuție bazată pe experiența de lucru a persoanelor formate cu accent pe drepturile marcate în bold. Folosiți întrebări cum ar fi: Cum abordați o victimă a infracțiunilor care vine la dumneavoastră? Cum o informați și despre ce? Cum determinați de ce servicii are nevoie? Cum procedați odată ce ați determinat serviciile de care are nevoie? Corecți, la final, concluziile inadecvate din perspectiva standardelor impuse de Directivă.

Luați în considerare și faptul că realitatea din România presupune opțiuni limitate de servicii, iar această lipsă de resurse frustrează inclusiv practicienii care sunt presupuși să asiste victimele. Aveți, așadar, un discurs adaptat la realitate, subliniind în același timp însă că nu se pot face compromisuri de la respectarea drepturilor. Puteți concentra discuția pe soluțiile existente și pe aspectele care sunt fezabile și fără resurse extinse și care sunt esențiale (cunoașterea informațiilor care trebuie transmise și dezvoltarea abilităților fiecărui specialist în parte).

Încercați să determinați, împreună cu participanții, care sunt soluțiile pe care le găesc când nu au resurse și aveți pregătită o listă de idei care să nu presupună costuri sau efort prea mari, dar care să le fie utile acestor practicieni (ex. o listă de ONG-uri care oferă servicii și datele lor de contact; participarea la/organizarea săptămânală/lunară de întâlniri cu practicieni din diferite domenii la nivel județean, unde pot fi discutate probleme întâlnite și găsite soluții; solicitarea de buget în vederea derulării activității conform standardului impus de lege, prin procedurile interne de solicitare de buget; resurse de formare, inclusiv online, cum ar fi CEPOL – Agenția UE pentru formare în materie de aplicare a legii sau Childhub – inițiativă a Terre des hommes de formare a lucrătorilor sociali; resurse scrise – manuale de

formare, standarde, etc).

Pentru a motiva participanții, aceștia pot fi conștientizați că au posibilitatea să participe la consultări publice (actele normative sunt în dezbatere publică, în general minim 10 zile), astfel putând să-și valorifice expertiza de teren și să încerce să contribuie la schimbarea situației. Furnizând această informație, e important totuși și a nu crea false speranțe și explica exact cum funcționează consultările publice și procesul decizional.

Precizați faptul că referirea/direcționarea către mediere, ca metodă de justiție reparatorie, nu se aplică în situațiile de violență domestică (referirea a fost eliminată din Lg. 217/2003, Art. 14, prin Lg. 174/2018) – puteți reveni la acest subiect când discutați roata puterii și controlului. Doar la cererea lor, părțile pot apela la mediere.

Directiva victimelor – drepturi

- ▶ Dreptul la restituirea bunurilor (Art. 15)
- ▶ Dreptul de a obține, în cadrul procedurilor penale o decizie privind despăgubirile din partea autorului infracțiunii (Art. 16)
- ▶ Drepturile victimelor care au reședința în alt stat membru (Art. 17)
- ▶ Dreptul la protecție (Art. 18)
- ▶ Dreptul la evitarea contactului dintre victimă și autorul infracțiunii (Art. 19)
- ▶ Dreptul la protecție al victimelor în cursul cercetării (Art. 20)
- ▶ Dreptul la protecția vieții private (Art. 21)
- ▶ Evaluarea individuală a victimelor pentru identificarea nevoilor de protecție specifice (Art. 22)
- ▶ Dreptul la protecție în cursul procedurilor penale de care beneficiază victimele cu nevoi specifice de protecție (Art. 23)
- ▶ Dreptul la protecție al victimelor copii în cursul procedurilor penale (Art. 24)
- ▶ Cooperarea și coordonarea serviciilor (Art. 26)

După finalizarea discuției, enumerați drepturile din Directivă, explicând ce conține fiecare și insistând pe aspecte mai puțin înțelese în România sau aspecte înțelese în sens restrictiv. Faceți, de asemenea, referire la transpunerea acestor drepturi în legislația românească, precizând unde transpunerea este incompletă, și subliniind necesitatea de a respecta standardul, explicând sensul real al legilor (ex. înțelegerea faptului că reaudierea unei victime vulnerabile duce de cele mai multe ori la retraumatizare și încălcarea drepturilor acesteia, motiv pentru care prima audiere trebuie făcută într-un mod profesionist și complet, pentru a nu fi necesară reaudierea în vederea completării cu informații ce puteau fi obținute prima dată).

-Drepturile victimelor – Informarea victimelor

- ▶ Articolul 4 Dreptul de a primi informații încă de la primul contact cu o autoritate competentă
- ▶ (1) Statele membre se asigură că victimele primesc următoarele informații, fără întârzieri inutile, încă de la primul contact cu o autoritate competentă, pentru a permite acestora să își exercite drepturile prevăzute de prezenta directivă:
 - ▶ (a) tipul de sprijin pe care victimele îl pot primi și din partea cui, inclusiv, în cazul în care este relevant, informații de bază privind accesul la asistență medicală, orice tip de asistență specializată, inclusiv asistență psihologică și cazare alternativă;
 - ▶ (b) procedurile privind formularea unei plângeri cu privire la o infracțiune și rolul victimelor în aceste proceduri;
 - ▶ (c) modul și condițiile în care victimele pot obține protecție, inclusiv măsurile de protecție;
 - ▶ (d) modul și condițiile de acces la consiliere juridică, asistență juridică și orice altă formă de consiliere;
 - ▶ (e) modul și condițiile în care victimele pot avea acces la despăgubiri;
 - ▶ (f) modul și condițiile în care victimele au dreptul la interpretare și traducere;

Este important a menționa faptul că victimelor trebuie să li se explice și că au dreptul a se răzgândi, fără ca acest lucru să afecteze celelalte drepturi.

Drepturile victimelor – Informarea victimelor

- ▶ g) în cazul în care victimele își au reședința în alt stat membru decât cel în care a fost comisă infracțiunea, orice măsură, procedură sau instrument specific care este disponibil pentru a-și apăra interesele în statul membru unde se stabilește primul contact cu autoritatea competentă;
- ▶ (h) procedurile disponibile de formulare a plângerilor, în cazul în care drepturile acestora nu sunt respectate de autoritatea competentă;
- ▶ (i) datele de contact pentru comunicările cu privire la cauza lor;
- ▶ (j) serviciile de justiție reparatorie disponibile;
- ▶ (k) modul și condițiile în care victimelor li se pot rambursa cheltuielile suportate ca urmare a participării în procedurile penale.
- ▶ (2) Amplitudinea sau gradul de detaliu al informațiilor menționate la alineatul (1) poate varia în funcție de nevoile specifice și de situația personală a victimei și de tipul sau natura infracțiunii. Detalii suplimentare pot fi, de asemenea, transmise în etape ulterioare în funcție de nevoile victimei și de relevanța, în fiecare etapă a procedurilor, a unor astfel de detalii.

Reluați explicarea articolului în detaliu, făcând referire la Guidance document și la celelalte articole din Directivă, după care treceți la legislația națională.

Informarea victimelor – legislație națională

- ▶ Lg. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor – Art. 4
- ▶ Lg. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane – Art. 43
- ▶ Lg. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice – Art. 7 (2)
- ▶ Rezultatele cercetării calitative din proiectul VICATIS arată că victimele violenței domestice care depun plângere la poliție sunt de cele mai multe ori prea puțin informate cu privire la drepturi și servicii existente, respectiv opțiuni fezabile pentru a ieși din situația de violență. În general, cu referire la majoritatea specialiștilor cu care intră victimele în contact, rezultă din cercetare o nevoie de formare, nu doar din perspectivă informațională, dar și pentru dezvoltarea abilităților de comunicare cu victime vulnerabile.

Faceți legătura între prevederile menționate și menționați faptul că se aplică standardul cel mai înalt; și prin prisma înțelegerii Directivei victimelor. Puteți, de asemenea, discuta în detaliu rezultatele cercetării VICATIS și ale altor cercetări publicate pe această temă (ex. <https://violentaimpotrivaafemeilor.ro/>). Informațiile trebuie însă folosite pentru a arăta nevoia de formare, evitând riscul de blocaj și intrare în defensivă la nivelul participanților. Astfel, trebuie subliniată importanța colaborării și sprijinului între profesioniști în interesul victimei, a respectării legilor și obligațiilor profesionale, recunoscând nevoia de formare și faptul pozitiv al prezenței cursanților la formare.

Modulul II Tehnici de abordare și audiere a victimelor

- ▶ Infrațiunea atacă în mod direct înțelegerea realității și a sinelui pe care o au oamenii în general și care presupune 3 asumții: că persoana e invulnerabilă (*nu mi se va întâmpla mie*); că lumea are sens și funcționează după reguli; că fiecare are o valoare personală pozitivă (modelul Janoff-Bulman);
- ▶ Efectele infrațiunilor (fizice, psiho-emoționale, financiare, sociale);
- ▶ Efectele psihologice pot include: frică, furie, anxietate, depresie, stres post-traumatic, amenzie disociativă, etc.
- ▶ Efectele participării la procedurile judiciare (pot duce la revictimizare din partea făptuitorului sau, dacă nu sunt tratate adecvat în cadrul procedurilor, la victimizare secundară)

Pentru o corectă abordare a victimelor, e important a înțelege situația în care se află acestea după ce au fost victimele unei infrațiuni, respectiv efectele traumei cauzată de infrațiune. Este util a începe modulul cu un exercițiu de conștientizare. Se recomandă exercițiul "Privilege walk" (<https://peacelearner.org/2016/03/14/privilege-walk-lesson-plan/>) pe care formatorul/formatoarea îl va adapta la contextul românesc, dar și la contextul specific al participanților la formare. Având în vedere că e vorba de o formare pe termen scurt, în care participanții și formatorul nu vor fi avut timpul necesar să se cunoască foarte bine și să stabilească un climat de încredere și confort suficient de mare, întrebările nu vor fi foarte personale, însă îndeajuns de detaliate pentru a servi obiectivelor exercițiului.

Pentru a purta această discuție, formatorii vor lectura Modulul 2 (Înțelegerea victimizării) al manualului: Vasiliki Artinopolou, Alexandra Koufouli, Iro Michael, *Towards a victim-centred police response. Training manual*. (2018) elaborat în cadrul proiectului PROTASIS co-finanțat prin Programul Drepturi, Egalitate și Cetățenie al UE (JUST/2015/RDAP/AG/VICT/9318, disponibil la: <https://protasis-project.eu/protasis-training-manual/> și Capitolul 5 (Trauma) al manualului: Gabriela Dima, Iolanda Felicia Beldianu (coord.) *Violența domestică: intervenția coordonată a echipei multidisciplinare. Manual pentru specialiști*, Timișoara, Editura de Vest, 2015, disponibil la: <http://violentaimpotrivafemeilor.ro/wp-content/uploads/2016/09/CONNECT-UNITBV-manual-pentru-specialisti-interventia-co.pdf> (Manualul Connect)

Categorii de victime – Victime vulnerabile

- ▶ Art. 22 – Directiva victimelor
- ▶ (3) În contextul evaluării individuale, se acordă o atenție deosebită victimelor care au suferit un prejudiciu considerabil ca urmare a gravității infracțiunii, victimelor afectate de o infracțiune din cauza prejudcărilor sau din motive de discriminare care ar putea avea legătură în special cu caracteristicile lor personale și victimelor care sunt deosebit de vulnerabile din cauza relației cu autorul infracțiunii și a dependenței de acesta, în special victimele terorismului, ale criminalității organizate, ale traficului de persoane, ale violenței bazate pe gen, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau ale exploatării, ale infracțiunilor săvârșite din ură și victimele cu dizabilități.
- ▶ (4) În sensul prezentei directive, se prezumă că victimele–copii au nevoi de protecție specifice datorită vulnerabilității la victimizarea secundară și repetată sau la intimidare și răzbunare. Pentru a se determina dacă și în ce măsură ar beneficia de măsurile speciale prevăzute la articolele 23 și 24, victimele–copii fac obiectul unei evaluări individuale astfel cum se prevede la alineatul (1) din prezentul articol.
Directiva victimelor

Discutați această prevedere având în vedere explicațiile din Guidance document. Faceți referire și discutați legislația românească de transpunere, și felul în care este implementată în practică, cu referire în special la Art. 113 Codul de Procedură Penală.

Criteria de vulnerabilitate

- ▶ Art. 77 CP – Circumstanțe agravante:
- ▶ e) săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze;
- ▶ h) săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte.

Se explică efectele circumstanțelor agravante (Art. 77 Codul Penal) și se întreabă participanții de ce cred că e nevoie de o circumstanță agravantă din motivele enumerate în slide. Se concluzionează folosind slide-ul următor.

Victimele violenței domestice

- ▶ Anumite reacții (ex. întoarcerea repetată la abuzator, în unele cazuri) sunt explicate de efectele abuzului și traumei repetate sau de simpla lipsă de opțiuni concrete cum ar fi casă și masă pentru a părăsi situația în care se află;
- ▶ Blamarea victimei de către profesioniștii presupuși a o sprijini în mod profesionist, înseamnă supunerea acesteia unei victimizări secundare;
- ▶ Scăderea stimei de sine este una dintre consecințele cele mai dificile ale abuzului, iar acțiunea direcționată a profesioniștilor în a crește stima de sine a victimelor este una dintre intervențiile esențiale.

Pentru discuta subiectul și a înțelege cum se manifestă relația de putere între victimă și abuzator în relațiile apropiate, discutați roata puterii și controlului elaborată de Domestic Abuse Intervention Project, SUA,

(<http://www.ncdsv.org/images/PowerControlwheelNOSHADING.pdf>) Găsiți o variantă tradusă în limba română și în manualul Conect menționat mai sus, pg. 61.

În legătură cu acest subiect, este important a explica și faptul că, în interacțiunea cu specialiștii, aceștia trebuie să îi faciliteze victimei și preluarea înapoi a controlului, tratând-o cum ar trata orice altă persoană autonomă și cu auto-determinare. Printre altele, acest lucru înseamnă a-i prezenta și explica, verificând înțelegerea, toate opțiunile existente, dar a o lăsa să aleagă și să prioritizeze. Pe de altă parte, din perspectiva datoriei profesionale, faptul că victima, spre exemplu, refuză servicii, nu înseamnă că profesionistul (în special cel din domeniul social) nu rămâne cu datoria monitorizării cazului. Monitorizarea cazului nu înseamnă a aștepta pasiv ca victima să contacteze, ci înseamnă și atitudine proactivă în sensul contactării periodice pentru a se asigura că este în ordine.

Tot în acest context este important a conștientiza participanții despre relația de putere dintre ei, ca furnizori de servicii și protecție și victimă, ei având putere asupra ei. E util a discuta propriile lor așteptări, de multe ori nerealiste și uneori nerezonabile de la victimă (să fie sinceră, să aibă încredere în ei, să fie eficientă în colaborarea cu serviciile, să le urmeze sfaturile, etc), cât și percepția victimei cu privire la servicii, de multe ori determinată de interacțiuni anterioare nefericite cu autorități/servicii (aici se pot discuta și rezultatele cercetării VICATIS).

Cauze ale vulnerabilității

- ▶ Victimele violenței domestice sau traficului – sunt supuse victimizării repetate.
- ▶ Victimele infracțiunilor motivate de ură – infracțiuni cu mesaj care le neagă demnitatea umană și transmit mesajul că, din cauza acestor caracteristici, drepturile lor contează mai puțin. Infracțiunile motivate de ură transmit un mesaj și către grupul din care face parte victima și pot, totodată, incita și pe alții care au același tip de prejudecăți.

Pentru a discuta impactul infracțiunilor motivate de ură, formatorul va lectura Cap. 2 (pp. 19-24) din, EU Agency for Fundamental Rights, *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*, Viena, 2012, disponibil la: <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/making-hate-crime-visible-european-union-acknowledging-victims-rights>

Comunicarea cu victimele infracțiunilor

- ▶ Deși au interese diferite (polițistul/asistentul social vrea să afle informații, victima să fie crezută, înțeleasă și sprijinită) e important a înțelege că tratarea victimei cu profesionalism și respect va servi mai bine scopurilor ambelor părți;
- ▶ E important ca victima să simtă că are controlul procesului (abuzul suferit prin infracțiune e în primul rând o pierdere de control, temporară sau de durată, asupra realității și propriei vieți) ;
- ▶ Felul în care se pun întrebările (dechise la început, lăsând victima să spună povestea și abia apoi intervenind cu întrebări clarificatoare), pe un ton calm, neutru sau empatic (deși orice reacție la ce spune victima trebuie să fie una neutră), obiective și care sunt legate direct de faptă și nu de victimă (a se evita orice insinuări care implică prejudecăți la adresa victimei: ex. Ați făcut și dumneavoastră ceva ca să-l provocați?)

Pentru a aborda subiectul comunicării cu victimele infracțiunilor, formatorii vor lectura Capitolul 4 (Interacțiunea cu victimele și abilități de comunicare) al Manualului PROTASIS menționat mai sus.

În funcție de timpul disponibil, formatorul poate aplica un joc de rol demonstrativ pe un scenariu prestabilit, cu doi voluntari care-l joacă în față sau cu formatorul pe post de intervievator, pentru a exemplifica efectele unui interviu inadecvat pentru victime (a se evita jocul dacă publicul țintă al formării cuprinde și supraviețuitoare/supraviețuitori ale/ai violenței), pentru a pune în aplicare ce s-a învățat în materia comunicării în cadrul acestui modul. Întrebări posibile pentru procesare: Care sunt întrebările care v-au ajutat să povestiți experiența? Au existat momente când ați vrut să fiți întrebat/ă altceva? A fost ceva foarte dificil? Ce anume? Când v-ați simțit comod/ă în interviu și de ce? Ce cuvinte/întrebări ați evita? Ce ați face diferit dacă ați relua interviul?

Comunicarea cu victimele infracțiunilor – elemente și tehnici

- ▶ Alte elemente importante: – locul unde se desfășoară interviul/audierea (ex. a se evita masa între victimă și interviuatoarele – preferabil a se așeza în unghi de 90–120 grade, iar victima să aibă ieșirea în vizor și să-i fie accesibilă, ca să se simtă în siguranță);
- ▶ – a se furniza explicații clare cu privire la scopul interviului, importanța și consecințele acestuia, pentru a crește încrederea și simțul controlului pe care-l are victima (limbajul trebuie adaptat în cazul copiilor sau persoanelor cu dificultăți de comunicare – în aceste cazuri poate fi util a se face apel la persoana de încredere care-i acompaniază);
- ▶ Conștientizarea și controlul limbajului non-verbal;
- ▶ Recunoașterea propriilor limite și referirea la alt specialist care să poată derula interviul dacă specialistul în cauză simte că nu poate derula interviul în mod profesionist.

Pentru a aborda subiectul comunicării cu victimele infracțiunilor, formatorii vor lectura Capitolul 4 (Interacțiunea cu victimele și abilități de comunicare) al manualului PROTASIS menționat mai sus.

Discutați, de asemenea, implementarea în practică a Secțiunii 2³ Interviul a H.G. 49/2011 (cu referire la metodologia privind situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie).

Faceți referire la rezultatele cercetării VICATIS. Menționați aici importanța ca victimele, mai ales dacă au contact cu poliția după abuz, să primească informația și în scris (NB: În cazurile de violență domestică, furnizarea informației în scris poate fi periculoasă dacă victima se întoarce la abuzator, iar acesta îi controlează bunurile, putând să găsească materialele scrise primite și să crească astfel nivelul de abuz. În astfel de cazuri, informația în scris se va furniza după evaluarea riscului și discutând aceste aspecte cu victima. Posibile soluții ar putea fi: realizarea unor materiale de informare pe format mic – cât o carte de vizită – pe care să apară câteva website-uri relevante; introducerea în agenda telefonului mobil a numărului de telefon al asistentului social, cu un alt nume, care să poată fi contactat ulterior, etc.)

Modulul III – Referirea/direcționarea victimelor

Dreptul de a primi servicii de sprijin

- ▶ Acest drept se bazează pe existența unor mecanisme și proceduri de direcționare a victimelor, cu acordul acestora și protejându-le datele personale – acest acces nu ar trebui condiționat de depunerea unei plângeri;
- ▶ Furnizarea de servicii se face în baza unei analize a nevoilor, care ar trebui standardizată;
- ▶ După ce victima își dă acordul, este mai eficient ca serviciul de sprijin să obțină cel puțin datele de contact și tipologia victimei, după care acest serviciu să contacteze victima, pentru a nu rămâne strict la latitudinea victimei să contacteze ulterior serviciul;
- ▶ În România – principala instituție responsabilă de lucrul în echipă în tot ceea ce privește persoane vulnerabile în general e DGASPC (Vezi, spre exemplu, HG 49/2011) – formarea asistenților sociali/lucrătorilor sociali e foarte importantă, la fel și a polițiștilor.

Discutați standardele în conformitate cu Guidance document la Directiva victimelor și raportat la Articolele 8 și 9 ale Directivei.

Moderati o discuție privitor la cum se întâmplă în practică: cum evaluează riscurile și nevoile de servicii, cum și cui referă – ce soluții găsesc, etc. Aveți, din nou, în vedere, posibile soluții (liste cu servicii, ONG-uri, aplicarea la fonduri în parteneriat cu mai multe instituții pentru a realiza un sistem digitalizat de înregistrare a victimelor, inter-institucional, la care să aibă acces o echipă multi-disciplinară, însă doar persoanele autorizate și care să faciliteze abordarea integrată a cazului, etc...).

Din cercetarea VICATIS a reieșit că metodologia-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie (HG 49/2011) este rareori implementată, principala problemă care reiese fiind lipsa unor mecanisme de colaborare care să funcționeze automat în referirea victimelor. Este important a conștientiza că există o responsabilitate profesională în a sesiza ceilalți membri ai echipei multidisciplinare, altminteri fiind foarte probabil a se încălca drepturile victimelor, printr-un serviciu inadecvat, sau dacă profesionistul nu este pregătit să evalueze riscurile, chiar prin supunerea victimei la riscuri ulterioare.

Servicii pentru victimele infracțiunilor

- ▶ Lg. 211/2004
- ▶ Consiliere psihologică – serviciile de probațiune – la cerere
- ▶ Gratuită (max. 3 luni pentru adulți și 6 pentru copii) pentru victimele anumitor tipuri de infracțiuni (Art. 14 (1)) – nu depinde de faptul de a fi sesizat organele de urmărire penală
- ▶ Asistența juridică gratuită pentru victimele anumitor tipuri de infracțiuni (Art. 14 (1)) sau pe criteriul economic (venituri mici) – depinde de sesizarea organelor de urmărire penală în 60 de zile (exc.: minorii și persoanele puse sub interdicție)

Discutați cum se desfășoară în practică referirea către și acordarea acestor servicii.

Servicii și coordonare pentru victimele violenței domestice

- ▶ Lg. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice
- ▶ Suportarea cheltuielilor cu întocmirea actelor juridice, cele de obținere a certificatelor medico-legale (autoritățile locale), cele de sănătate pentru victimele neasigurate, pentru victimele luate în evidență de serviciile publice de asistență socială;
- ▶ Echipa intersectorială în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice pe lângă DGASPC – rol consultativ – ar trebui să asigure cooperarea inter-instituțională;
- ▶ Servicii rezidențiale (adăposturi și centre de recuperare cu servicii integrate); servicii de informare și consiliere; asistență sau reprezentare prin avocat, la cerere, în situația solicitării ordinului de protecție;
- ▶ Intervenția de urgență cu echipă mobilă, de la nivelul SPAS, la sesizare, și în scopul acordării serviciilor de urgență.

Discutați, împreună cu participanții, cum funcționează echipele intersectoriale, ce dificultăți întâmpină și ce soluții au. Discutați, de asemenea, care sunt serviciile prezente în zona de unde vin. Dacă nu dețin o astfel de listă, direcționați-i spre/furnați-le listele de servicii, publice sau private, existente.

Dreptul la protecție

Analiza de risc – evaluare individuală (Art 22 citat mai sus)

- ▶ Victimele violenței domestice sunt cel mai des în situația de a avea nevoie de o astfel de analiză, mai ales dacă nu au reușit să iasă din situația de abuz.
- ▶ Și polițiștii și asistenții sociali ar trebui să știe să facă o astfel de analiză în mod automat și să ia în considerare și alți membrii de familie potențial afectați, în special copiii
- ▶ Punerea victimei în siguranță e prioritară. Pentru ca aceasta să fie în mod eficient protejată, e nevoie de lucrul eficient și comunicare permanentă cu privire la fiecare caz în parte între agenții de aplicare a legii – organele judiciare/profesiștii din domeniul justiției și furnizorii de servicii de sprijin (psihologi, asistenți sociali, etc.)

În cazul victimelor vulnerabile, în practică, acestea au nevoie în primă fază de protecție și abia apoi de servicii specifice. Așadar, analiza nevoilor de servicii se desfășoară deseori în paralel cu analiza de risc.

Formatorii vor lectura două modele de analiză de risc: SafeLives Dash risk checklist for the identification of high-risk cases of domestic abuse, stalking and “honour”-based violence, dezvoltat în UK

(http://www.safelives.org.uk/sites/default/files/resources/Dash%20for%20IDVAs%20FINAL_0.pdf) și modelul francez, elaborat într-un proiect cu finanțare europeană (JUST/2013/JPEN/AG/4602) și în cooperare cu parteneri din mai multe țări (disponibil și în spaniolă, portugheză, franceză și poloneză), EVVI (Evaluation of Victims), la: <https://victimsupport.eu/news/a-guide-for-individual-evaluation-of-victims-evvi-now-available/>

Se vor discuta, cu referire la România, implementarea prevederilor incluse în Secțiunea 2⁴, E – Evaluarea riscurilor a a H.G. 49/2011 (metodologia privind situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie). De asemenea, se vor discuta prevederile din Codul penal și Codul de procedură penală privitoare la protejarea victimelor vulnerabile (în special Art. 113 CPP).

Se poate exemplifica lucrul în echipă cu o discuție privitoare la implementarea ordinului de protecție provizoriu și a ordinului de protecție. Folosind un studiu de caz, fiecare profesionist va descrie rolul său pe parcursul implementării ordinului de protecție (obținere – la ce moment al analizei de risc se pune în discuție, pe cine acoperă și cine sunt profesioniștii implicați; implementare – cine monitorizează, cum/dacă este implicată comunitatea (profesorii la școală, alți actori comunitari, etc) de ce servicii beneficiază victima, etc.

VICATIS
Îmbunătățirea
serviciilor de
sprijin din
perspectiva
victimelor

Ministerul Justiției
Republicii Croația

CENTRA DE RESURSE
JURIDICE

REPUBLIC OF CROATIA
Ministry
of Justice

GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA
Ministry of Justice

PATENT

Miroslav Inđić
Center for Gender Studies and Public Studies
The Peace Institute
Institute for Contemporary Social and Political Studies

Coordonator: Centrul Juridic Croat (HR). Alți beneficiari: Asociația pentru Comunicare Non-violentă (SI), Centrul de Resurse Juridice (RO), Biroul Guvernamental pentru Drepturile Omului și Drepturile Minorităților Naționale (HR), Ministerul Justiției din Republica Croația (HR), Asociația Patent (HU) și Institutul pentru Pace (SI).

Februarie 2019

Material realizat în cadrul proiectului de Centrul de Resurse Juridice
<http://www.crj.ro/antidiscriminare/vicatis/>

Proiect finanțat de Programul Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene.

Conținutul prezentului document reflectă exclusiv poziția autorilor și este responsabilitatea acestora, în întregime. Comisia Europeană nu își asumă niciun fel de responsabilitate pentru modul în care pot fi folosite informațiile conținute în document.